

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Dramatik i udvalg

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Dramatik i udvalg", i Heiberg, Johan Ludvig: *Dramatik i udvalg*, udg. af Jens Kr. Andersen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 562. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergjl04val-shoot-idm140721242928912/facsimile.pdf> (tilgået 30. juli 2024)

Anvendt udgave: Dramatik i udvalg

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

naludgaven (her p. 87) matematikprofessoren Jacob A. Wulf (1749-1819), men bortskamoterens under revisionen. Samme skæbne er overgået flg. replikker, hvis implicite frivolitet kan have virket ganske grov i en tid og hos et publikum med en lav moralsk tolerancetærskel: »Fanden heller! Jeg har jo kun denne ene Kone, og har meer end nok af hende.« (her p. 44) og: »Efterkommere vil jeg aldrig faae, jeg er ikke saa produktiv i min Kjærlighed som i mit Spil.« (Det er fløjten, der taler; her p. 118).

Den såkaldte romantiske ironi (for hvilken der er redegjort i afsnit 2 ovenfor) er jo i sig selv et brud på scenisk konvention og klassisk æstetik. Højdepunktet af denne overgivne leg med illusionen i *Julespøg og Nytaarsløter* forekommer, hvor Leander forærer Leonore – *Julespøg og Nytaarsløter*, hvorved stykket omtaler sig selv (her p. 97). Den mest bemærkelsesværdige stryging i de senere redaktioner er nok den, der rammer netop denne sekvens.

Just sådanne knæfald for *deorum*, elimineringen af Heibergs ungdommelige humør og flabethed er det, der – sammen med den sproglige udglatning i de yngre versioner og principielle betragtninger – kan motivere valget af originaludgaverne som tekstforlæg.

8. Bibliografi

a) Udgaver:

- Heiberg, Johan Ludvig: *Poetiske Skrifter* I-XI, Kbh. 1862.
Heiberg, Johan Ludvig: *Prosaiske Skrifter* I-XI, Kbh. 1861-62.
Heiberg, Johan Ludvig: *Poetiske Skrifter*, udg. af Carl S. Petersen I-III, Kbh. 1931-32.
Heiberg, Johan Ludvig: *Nye Digte 1841*, udg. af Klaus P. Mortensen, DSL (Danske Klassikere), Kbh. 1990.
Heiberg, Johan Ludvig (red.): *Kjøbenhavns flyvende Post*, udg. af Uffe Andreassen I-IV, DSL, Kbh. 1980-84.
Borup, Morten (udg.): *Breve og Aktstykker vedrørende Johan Ludvig Heiberg* I-V, DSL, Kbh. 1946-50.
Friis, Aage (udg.): *Fra det Heibergske Hjem. Johan Ludvig og Johanne Luise Heibergs indbyrdes Brevveksling*, Kbh. 1940.
Borup, Morten (udg.): *Heibergske Familiebreve*, Kbh. 1943.
Heiberg, Johanne Luise: *Et Liv gjenoplevet i Erindringen*, udg. af Aage Friis I-IV, 4. udg., Kbh. 1944.
Heiberg, Johan Ludvig: *Julespøg og Nytaarsløter og andre dramatiske Digte* [nemlig *En Sjæl efter Døden* og *Nøddekærkerne*], udg. af Paul V.

- Rubow, Kbh. 1950. [Textredaktion efter originaludgaverne, indledning, ingen noter].
- Heiberg, Johan Ludvig: *Elverhøi – Aprilsnarrene – De Uadskillelige*, udg. af Henning Fonsmark, Kbh. 1965. [Textredaktion efter *Poetiske Skrifter*, ingen indledning/efterskrift, sparsomme noter].
- Heiberg, Johan Ludvig: *En Sjæl efter Døden – Recensenten og Dyret – Nei*, udg. af Henning Fonsmark, Kbh. 1965. [Textredaktion efter *Poetiske Skrifter*, ingen indledning/efterskrift, sparsomme noter].
- b) *Behandlinger af Heibergs forfatterskab:*
- Andersen, Jens Kr.: *Bellman og de danske guldalderdigtere. En studie i litterær reception*, Kbh. 1996, p. 41-51.
- Andersen, Vilh.: *Tider og Typer af dansk Aands Historie*, første Række: Humanisme, anden Del: Goethe, I, Kbh. 1915, p. 219-80.
- Ballhausen, C. J.: *Peter Andreas & Johan Ludvig Heiberg. En annoteret bibliografi*, udg. af Dansk Bibliofilkub, Kbh. 2000.
- Borup, Morten: *Johan Ludvig Heiberg I-III*, Kbh. 1947-49.
- Brix, Hans: *Fagne Ond*, Kbh. 1963 [1908], p. 151-84.
- Clausen, Julius: *Kulturhistoriske studier over Heibergs vaudeviller*, Kbh. 1891.
- Conrad, Flemming: *Smagen og det nationale. Studier i dansk litteraturhistorisk skrivning 1800-1861*, Kbh. 1996, p. 150-79.
- Fenger, Henning: *Familjen Heiberg. Peter Andreas Heiberg – Fru Gyllenboug – Johan Ludvig Heiberg og fru Heiberg*, Kbh. 1992.
- Hansen, P.: *Om Johan Ludvig Heiberg. Nogle litteraturhistoriske Oplysninger*, Kbh. 1867.
- Ingemann, B. S.: *Løvnetsbog I-II og Tilbageblik*, udg. af Jens Keld, DSL, Kbh. 1998.
- Jørgensen, John Chr.: *Det danske anmeldelseshistorie. Den litterære anmeldelses opståen og udvikling 1720-1906*, Kbh. 1994, p. 61-71.
- Kofoed, Niels: *Den ukendte Ingemann. Intertekstuelle problemer og arketyperiske mønstre i B.S. Ingemanns forfatterskab*, Kbh. 1996, s. 89-102.
- Krogh, Torben: *Heibergs Vaudeviller. Studier over Motiver og Melodier*. Kbh. 1942 (*Studier fra Sprog- og Oldtidforskning* nr.189).
- Rasmussen, S.V.: *Den unge Brøchner*, Kbh. 1966, p.159-76.
- Rubow, Paul V.: *Dansk litterær Kritik i det 19. århundrede indtil 1870*, Kbh. 1970 [1921], p. 78-174.
- Wamberg, Niels Birger: *H. C. Andersen og Heiberg*, Kbh. 1971.

Noter

I forbindelse med udarbejdelsen af de følgende kommentarer til Heibergs tekster har udgiveren i en række tilfælde kunnet støtte sig på ældre arbejder; sådanne hjælpemidler findes anført i efterskriftens bibliografi s. 562; der henvises til dem med forfatternavn, evt. + forkortet titel.

Julespøg og Nytaarsløier

- 8 *Julespøg og Nytaarsløier*: siden middelalderen havde både jul og nytår givet anledning til en række traditionelle lege og spøgefuldheder, heraf nogle løsslupne og letfærdige, se herom Iorn Pio: *Julens hvem hvad hvor. Håndbog om julens traditioner*, Kbh. 1977, s. 77-82. – *Comédie i to Akter (...)* Intermezzo: en sådan inddeling af et drama betegner et klart brud på klassicismens poetik (jf. efterskriften s. 536-39). – *Intermezzo*: mellemspil. – *En Fortsættelse (...)* *Sanct-Hans-Aften-Spil*: om forholdet til Oehlenschlägers drama, se efterskriften s. 535f. og noter til s. 13 og 21.
- 9 *Behreidelse (...)* *Forfatter*: om kritik og polemik i kølvandet på læsedramets udgivelse, se efterskriften s. 538f. – *støde til Vognen (...)* *anvendte Satire*: der sigtes til B. S. Ingemanns sentimentale tragedie *Blanca* (1815), se nærmere efterskriften s. 534f.; med udtrykket om den hældende vogn (jf. E. Mau: *Dansk Ordsprogsskat* (1879) 11766) sigtes der til den allerede indtrufne kritik af Ingemanns tragedie: kritikeren Peder Hjørtssens opposition mod Jens Møllers lobhudling (se n.t.s. 28 og 59) i det af Chr. Møllbech udgivne *Athene* (juli-nov. 1815) samt digteren Nicolai Sotofths litteraturkomedie *Aandernes Maskerade* (1816). – *Publikums Yndling*: betegnelsen af *Blancas* forfatter som sådan er en stærk overdrivelse (se efterskriften s. 535), men fungerer som en legitimation af angrebet. – *Satire*: der er mere præcist tale om travesti (se efterskriften s. 535). – *festlige Aarstid*: juletiden. – *begeistrede*: inspirerede. – *Digteren*: Heiberg selv. – *Den 16de December 1816*: *Julespøg og Nytaarsløier* udkom denne måned, men angav det